

SEPA: alarmbellen

Uit recent onderzoek blijkt dat veel ondernemingen een onvolledig beeld hebben van de gevolgen van Single Euro Payments Area (SEPA). Meer dan een derde van de ondervraagden heeft ook geen idee of zij er op 1 februari 2014 voor gereed zijn. Accountants moeten hier via de natuurlijke adviesfunctie op wijzen en SEPA in de controle-programma's integreren.

TEKST: ERNES ZELEN, EMIEL KUIKEN EN ROB SCHOUTEN* BEELD: MARJA BROUWER.

Vanaf 1 februari 2014 moet iedere organisatie voldoen aan de vereisten voor de Single Euro Payments Area (SEPA). Deze Europese verordening introduceert nieuwe standaarden voor girale betalingen. Deze standaarden raken onder andere de betaalproducten, de informatie-uitwisseling tussen banken en organisaties (bijvoorbeeld: IBAN, BIC en XML), en de betaalformaten.

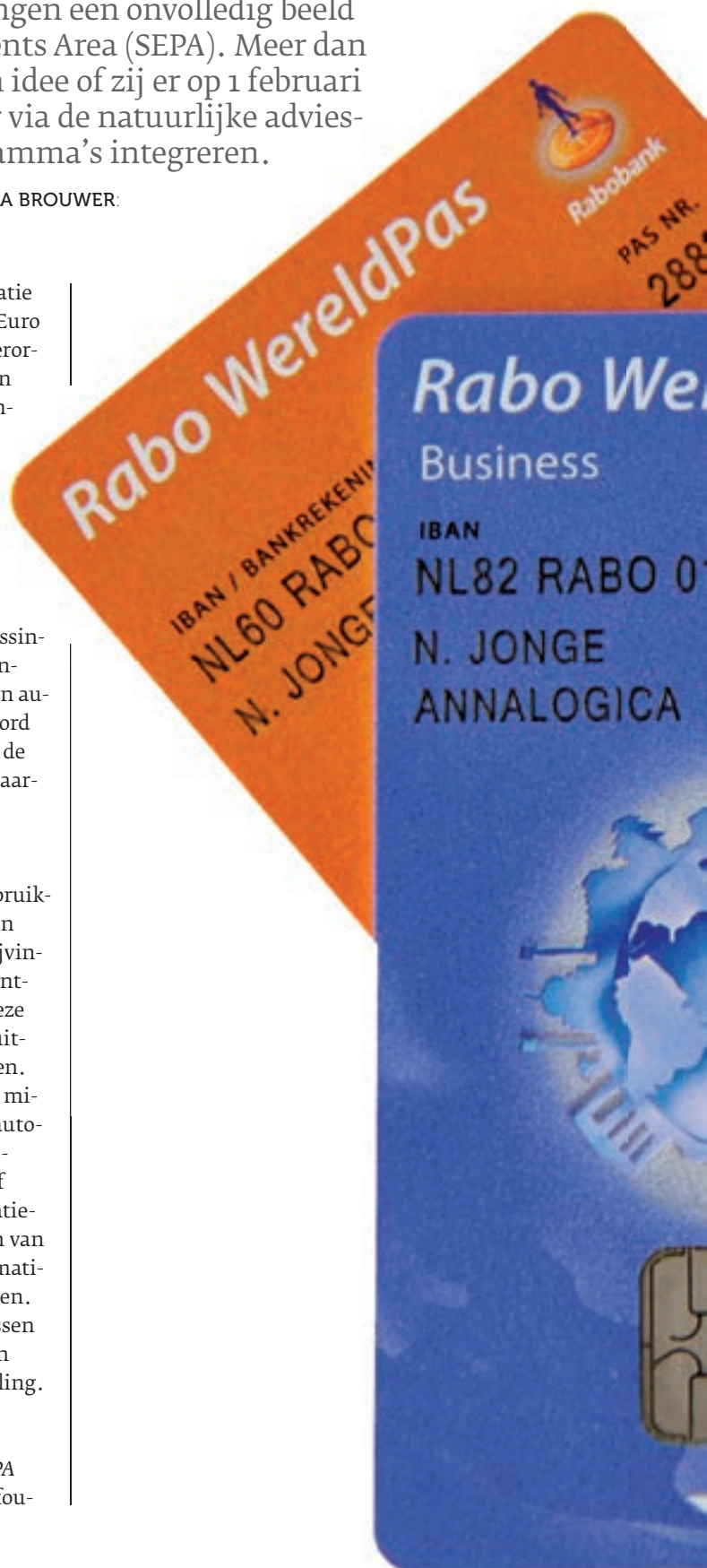
Uit het *PwC SEPA Readiness Thermometer-onderzoek* van januari 2013 blijkt echter dat 35 procent van de in Nederland ondervraagde organisaties niet zeker weet of zij zelf of hun klanten de benodigde aanpassingen aan SEPA voor de deadline hebben geïmplementeerd. In dat geval lopen zij ernstige risico's dat hun automatische betalingsverkeer en kasstromen verstoord raken. En dit kan weer een direct effect hebben op de operationele uitvoering, de liquiditeitspositie en daarmee de continuïteit van de organisatie.

INCASSO

Hierbij valt te denken aan ondernemingen die gebruikmaken van incasso-opdrachten voor het ontvangen van betalingen. Anders dan bij normale overschrijvingen ligt het initiatief voor deze betalingen bij de ontvanger, en dus ook de verantwoordelijkheid om deze betaalproducten *SEPA compliant* te maken. Ook de uitgaande kasstromen kunnen ernstig verstoord raken. Als een onderneming volledig nalaat naar SEPA te migreren kan zij vanaf 1 februari 2014 niet langer geautomatiseerde bulkbetalingen uitvoeren. De onderneming moet dan voor een periode van zes tot twaalf maanden (de duur van een gemiddeld SEPA-migratieproject) rekening houden met hevige verstoringen van kasstromen, de onmogelijkheid gegevens geautomatiseerd te verwerken en veel handmatige handelingen. Ook zijn problemen in de logistieke bedrijfsprocessen te verwachten als leveranciers niet of pas later hun goederen gaan aanleveren als gevolg van late betaling.

CONTROLEMECHANISMEN VALLEN WEG

Als ondernemingen op 1 februari 2014 nog niet *SEPA ready* zijn, neemt bovendien de kans op fraude en fou-

moeten rinkelen

ROL MKB-ACCOUNTANT BIJ SEPA

Mkb-bedrijven komen na de voorbereidingsfase in de fase van het uitvoeren van maatregelen. Belangrijk hierbij is dat de ondernemer regie voert en controle houdt op zijn eigen SEPA-project om daardoor het te verwachten fileprobleem aan het einde van het jaar te vermijden. De (al dan niet controlerende) mkb-accountant kan juist nu behulpzaam zijn door de ondernemer te wijzen op de risico's die verband houden met de migratie. Vanuit die risico's zou de accountant de komende maanden ook een actieve adviesrol kunnen vervullen door niet alleen vragen te stellen over de migratie, maar deze ook van (mogelijke) antwoorden te voorzien. Mkb-bedrijven zijn dan mogelijk beter in staat het geheel te overzien en, in samspraak met banken en softwareleveranciers, de juiste maatregelen te nemen of tijdig acties in gang te zetten.

Echter blijft een **restcategorie** van ondernemingen die veel moeilijker zijn te bereiken, maar toch maatschappelijk van belang zijn. Te denken valt aan eenmanszaken, servicebedrijven, stichtingen en (sport)verenigingen (met behoorlijke aantallen incasso's) die vaak op vrijwillige basis worden gerund en die toch moeten worden geïnformeerd over de consequenties van SEPA. Ook hier zou de accountant een signalerende of adviserende rol kunnen vervullen.

De NBA communiceert over SEPA via haar website (NBA.nl), het blad Accountant en Accountant.nl. Met name dat laatste medium is geschikt om opinies en ervaringen over SEPA uit te wisselen.

'WIJ ZIEN SEPA ALS INTEGRAAL ONDERDEEL VAN HET CONTROLEPROGRAMMA IN 2013.'

ten substantieel toe. Betalingen moeten dan immers mogelijk handmatig in de banksoftware worden ingevoerd. Ook zullen 'tegen'-rekeningen mogelijk niet langer worden gelimiteerd en zal er geen datavalidatie meer plaatsvinden. In dat geval vallen er dus ook belangrijke geautomatiseerde controlemechanismen weg, waaronder de zogenaamde *hash totals*. Als er geen vervangende controlemaatregelen worden geïmplementeerd, leidt dit tot een aanzienlijke verzwakking van de interne controle.

SEPA BIJ DE CONTROLE

In onderstaande tabel hebben we de belangrijkste vragen die de accountant tijdens de controlewerkzaamheden zou moeten stellen en de belangrijkste validaties, op een rij gezet:

SEPA tijdens de planningsfase

1. Hoe ziet het betaalproces eruit en welke betaalproducten worden gebruikt?
 - a. Hoe complex is de betaalomgeving, worden er bijvoorbeeld acceptgiro's gebruikt, cheques of incasso's?
 - b. Is er een hoge afhankelijkheid van tijdige cash flows?
 - c. Is de payment cycle sterk geautomatiseerd of juist manueel?
 - d. Is er sprake van een homogeen of heterogeen IT landschap?
 - e. Is het bankenlandschap wijd gespreid of geconcentreerd?
 - f. Wordt alle financiële logistiek in-house verwerkt of is er ook uitbesteed?
2. Heeft de organisatie al nagedacht over de volgende kritische SEPA-onderwerpen? (indien relevant)
 - a. Zijn alle incassomandaten volledig in originele papieren versie beschikbaar? Bevatten deze al de benodigde *Mandate Related Information* of kunnen deze migreerd worden?
 - b. Zijn er al *Creditor ID's* beschikbaar en zijn de bankovereenkomsten ge-update?
 - c. Bevatten alle relevante IT-systemen al de IBAN- & BIC-codes van alle leveranciers, personeel, klanten en andere relevante partijen?
 - d. Zijn alle IT-systemen die betalingen genereren in staat ISO XML20020 PAIN te creëren en verwerken?
 - e. Is de aflettering van betalingen al geschikt voor de nieuwe XML formaten?
3. Zijn er al stappen genomen?
 - a. Zijn de belangrijkste stakeholders geïnformeerd en betrokken?
 - b. Is er een projectorganisatie opgetuigd?
 - c. Zijn er realistische tijdslijnen en budgetten gesteld?
4. Wat is de inschatting van het risico van SEPA voor de organisatie?
 - a. Lage impact/risico → lage impact op controle programma.
 - b. Medium impact/risico → medium impact op controleprogramma.
 - c. Hoge impact/risico → hoge impact op controleprogramma en overweeg (SEPA) specialisme in te schakelen.
5. Zijn er al procedures en controlemechanismen die SEPA compliance waarborgen?

SEPA tijdens de interim controle

1. Indien is vastgesteld dat impact/risico laag of medium is:
 - a. Update de status zoals deze tijdens de planning is vastgesteld.
 - b. Beoordeel de wijzigingen in (geautomatiseerde) controls.
2. Indien is vastgesteld dat impact/risico hoog is:
 - a. Schakel een (SEPA-)expert in om vast te stellen wat de status en de risico's zijn
 - b. Valideer de stappen die tijdens de planning zijn behandeld en ten minste:
 - i. Aanwezigheid geldige SEPA-mandaten of gerechtigde migratie van bestaande machtigingen.
 - ii. ERP-ondersteuning voor IBAN, BIC en *Mandate related Information*.
 - iii. ERP-ondersteuning voor XML Pain en CAMT.
 - iv. Beschikbaarheid van alle crediteuren IBAN en BIC plus communicatie richting debiteuren over eigen IBAN en BIC.
 - v. Controlemechanismen en aflettering SEPA-proof?
 - c. Formuleer uitvoerig SEPA-testplan.

SEPA tijdens de gegevensgerichte controle

1. Bij afgifte controleverklaring voor 1 februari 2014: stel vast dat de organisatie tijdig SEPA compliant zal zijn:
 - a. Voer SEPA-testplan uit en valideer dat het betalingsproces probleemloos zal verlopen.
 - b. Valideer dat betalingen en incasso's na 1 februari 2014 succesvol zullen verlopen.
2. Bij afgifte controleverklaring na 1 februari 2014: Stel vast dat de organisatie SEPA compliant is:
 - a. Kan organisatie tijdig betalen en incasseren?
 - b. Verloopt het aflettering-proces probleemloos?

NBA OVER SEPA

De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants heeft rond SEPA de volgende acties op zich genomen:

- Via de NBA-nieuwsbrief communiceren over het migratieplan aan accountantskantoren en leden, het op de NBA-website plaatsen van dit plan en het accentueren van te ondernemen stappen door (klanten van) accountantskantoren.
- Ten minste vier keer per jaar in een vaktechnische commissie identificeren en bespreken van problemen, ervaringen en vragen rond SEPA-migratie en het doorgeven daarvan aan het SEPA-programmabureau.
- Via de NBA-nieuwsbrief communiceren van belangrijke conclusies en acties uit de vergaderingen van Nationaal Forum SEPA (NFS) en Task Force SEPA-Migratie Nederland (TFSN).
- Ten minste vier keer per jaar verspreiden van voor klanten van accountants relevante informatie uit de gereedschapskist ten behoeve van de SEPA-communicatiecampagne, bijvoorbeeld via de NBA-nieuwsbrief.

Binnen de NBA zijn de deelnemers aan het Overleg Platform Vaktechniek het aanspreekpunt voor probleempunten die accountants ervaren bij hun werkzaamheden bij klanten. Problemen van meer algemene aard kunnen worden gemeld bij het SEPA-bureau (www.overopiban.nl).

'AFHANKELIJK VAN DE BEVINDINGEN GEDURENDE DE PLANNING ZOU DE ACCOUNTANT DE BENODIGDE CONTROLES VOOR DE INTERIM-CONTROLE MOETEN BEPALEN.'

AUTOMATISCHE GEGEVENSVERWERKING

De nieuwe standaarden kunnen tot slot ook de automatische gegevensverwerking verstoren. Het afletteren van uitgaande en ontvangen betalingen gebeurt vaak aan de hand van het automatisch inlezen van de elektronische bankafschriften. SEPA kan ertoe leiden dat de huidige elektronische bankafschriften worden vervangen door een nieuw rapportageformaat (ISO XML CAMT). Als het reconciliatieproces niet juist wordt afgestemd op de nieuwe bankafschriften, kan dit leiden tot grote openstaande posten van 'niet te alloceren' betalingen en ontvangsten. De afletteringsproblematiek leidt op die wijze niet alleen tot inefficiëntie en ad hoc handmatige verwerking maar ook tot een substantieel risico voor de waarheidsgetrouwe financiële vastlegging.

'ORGANISATIES DIE DE BENODIGDE AANPASSINGEN NIET TIJDIG IMPLEMENTEREN, LOPEN ERNSTIGE RISICO'S DAT HUN BETALINGS-VERKEER VERSTOORD RAAKT.'

CONTROLEPROGRAMMA 2013

Bovengenoemde risico's zouden bij het senior management de alarmbellen moeten doen rinkelen. En als dat niet gebeurt, is het aan de accountant om vanuit de natuurlijke adviesfunctie bestuurders op de status en risico's van SEPA attent te maken. Wij zien SEPA zelfs als een integraal onderdeel van het controleprogramma van de accountant in 2013. De nieuwe standaard raakt immers de bedrijfsprocessen die de accountant als onderdeel van de interim werkzaamheden controleert. Migreert men deze bedrijfsprocessen niet naar SEPA, dan worden naast de geldstromen ook de geautomatiseerde controlemechanismen aangetast. En dat betekent dat de genoemde bedrijfsrisico's ook tot auditrisico's kunnen leiden die de accountant dient te beoordelen tijdens de *risk assessment*.

RISK ASSESSMENT

De risk assessment als onderdeel van de planningsfase voor de controle van boekjaar 2013 zien we dan ook als het startpunt voor de controle op de naleving van SEPA. Tijdens de risk assessment dient de accountant extra aandacht te besteden aan het betalingsproces en te beoordelen of er een verhoogd risico is dat de organisatie SEPA niet naleeft vanaf 1 februari 2014. Belangrijk is in ogenschouw te nemen in welke mate SEPA het betalingsverkeer en de betaalproducten raakt. Vanzelfsprekend raakt SEPA organisaties met veel incasso's meer dan organisaties die alleen met overschrijvingen of met veel cashverkeer werken. Afhankelijk van de bevindingen gedurende de planning zou de accountant de benodigde controles voor de interimcontrole moeten kunnen bepalen. □

Noot

* *Ernes Zelen is director Treasury Advisory Services bij PwC en Emiel Kuiken is senior consultant Treasury Advisory Services bij PwC. En Rob Schouten, coördinator Capital Markets bij NBA (kaders 'Rol mkb-accountant bij SEPA en 'NBA over SEPA').*

Zie ook
**Accountant.nl/
Vaktechniek**